Kārlis Ēriks Arons, Aija Dirbe

EDGARS LIEPIŅŠ

Žurnāls *Atpūta*, kuru lasīja vai katrā latviešu ģimenē, 1938. gadā rakstīja par laulībām labākajās aprindās: profesora Jēkaba Alkšņa meita Austra kļuvusi par Latvijas Universitātes Tautsaimniecības fakultātes studenta korporācijas *Lettonia* komiltoņa Edgara Liepiņa sievu. Laimīgas dzīves vēlējumiem diemžēl nebija lemts piepildīties. Kā ikvienam latvietim...

Edgars Liepiņš dzimis 1911. gada 7. maijā Rīgā. Beidzis Rīgas pilsētas 1. vidusskolas reālo nodaļu 1928. gadā, viņš sāka studijas LU Tautsaimniecības fakultātē. Līdzekļu trūkuma dēļ studijas ielga līdz pat 1944. gadam. Viņš strādāja par kancelejas ierēdni Nodokļu departamentā un Latvijas Amatu kamerā, par grāmatvedi fabrikā *Spēks*; viens gads (1932–1933) pagāja obligātajā kara dienestā.

Universitāte bija pabeigta un Edgars Liepiņš izvairīties no dienesta vācu armijā nevarēja. Tam sekoja gads (1945–1946) Noriņskā, kamēr nākamā okupācijas vara pārliecinājās par viņa lojalitāti. 1946. gada beigās, atgriezies Rīgā, viņš 35 gadu vecumā bija palicis viens. Alkšņu dzimta bija atstājusi Latviju, lai izvairītos no droši sagaidāmās deportācijas. E. Liepiņš strādāja par galvenā grāmatveža vietnieku, vecāko grāmatvedi Latvijas Kurināmā apgādes trestā, Poligrāfijas trestā, Paraugtipogrāfijā un Poligrāfijas krāsu rūpnīcā līdz 1951. gadam. Tad četrus gadus par viņa darba vietas adresi kļuva pasta kastīte nr ... Karagandā. 1956. gadā viņš atgriezās Rīgā un strādāja par vecāko grāmatvedi Rīgas pilsētas Kurināmā apgādes trestā.

1957. gadā E. Liepiņu uzaicināja darbā par vecāko grāmatvedi Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā. Nepilnu gadu viņš strādāja vēl profesora Paula Stradiņa vadībā. 1959. gadā veselības

aizsardzības ministrs V. Ozoliņš viņu pārcēla darbā par muzeja galveno fondu glabātāju.

Rūpīgs, precīzs un godīgs fondu glabātājs muzejam tiešām bija vajadzīgs. Pauls Stradiņš 1957. gadā ieguva muzejam ēku Antonijas (toreiz Leona Paegles) ielā 1, uz kuriem pārvietoja muzeja krājumu no Republikas slimnīcas. Ēku pārbūvēja, eksponātus šķiroja pastāvīgai ekspozīcijai un glabāšanai. Grūti ko pārmest profesoram Stradiņam, viņš nevarēja paredzēt muzeja straujo izaugsmi un telpas bija plānojis galvenokārt ekspozīcijai, tātad apmeklētājiem. Krājuma glabāšanai, papildināšanai, arī darbiniekiem bija atstātas dažas istabas un šauras palīgtelpas. Par eksponātu dezinfekcijas telpām, konservācijas un restaurēšanas iespējām nebija padomāts. Taču jau tad visus eksponātus izstādīt nebija iespējams. Turklāt muzeja ļaudis ievēroja profesora aicinājumu: *"Vākt, vākt! Lai nezūd vēstures liecinieki"*.

Jau 1960. gada augustā Edgaru Liepiņu komandēja uz Ļeņingradu un Koltušiem, lai vāktu muzejam nepieciešamos eksponātus fizioloģijas attīstības atspoguļošanai. Tam sekoja atkārtoti komandējumi uz Maskavu, Ļeņingradu un citur, no kuriem E. Liepiņš atgriezās ar krietnu guvumu muzeja krājumam.

Edgaram Liepiņam, tāpat kā citiem zinātniskiem līdzstrādniekiem muzeja pirmajos gados, trūka speciālas muzeloģiskas izglītības. Atziņas par krājuma izvērtēšanu, konservēšanu, zinātnisko apstrādi un glabāšanu nāca ar gadiem, bieži vien ar rūgtu pieredzi. Edgars Liepiņš bija arī fondu zinātniskais komplektētājs, muzeja priekšmetu zinātniskais aprakstītājs, glabātājs. Jā, vēl šodien muzejā atrodas muzeja priekšmeti bez zinātniska apraksta, kuru izcelsme bija zināma vien profesoram Paulam Stradiņam. Kaut vai, piemēram, par antikvāra Bartuševska pārdoto portretu, kuram profesors bija pierakstījis *"Zoja Jevpraksija"*. Arī Edgaram Liepiņam nepietika laika un spēka izpētīt katra priekšmeta vēsturi. Joprojām vajadzēja vākt, lai saglabātu. Muzejs taču bija vienīgais Padomju Savienībā.

Edgara Liepiņa rokās nonākušais bija droši saglabāts. Grāmatveža rūpība un precizitāte, godaprāts, draudzīga attieksme pret

kolēģiem, bet principālitāte bez atļaidēm darba pienākumu izpildē nodrošināja muzeja krājuma saglabāšanu. Viņu nav skārušas nepatīkamas baumas par kāda eksponāta pazūšanu.

Gāja gadi. E. Liepiņš uzzināja, kur atrodas viņa sieva un dēls, un gatavojās doties pie viņiem. Muzeja jaunākā paaudze reti kāds par to zināja. Tas bija Liepiņa kunga noslēpums. Šodien grūti iedomāties, ka bijis klusēšanas un noslēpumu glabāšanas laiks.

1967. gadā – muzeja 10 gadu jubilejā E. Liepiņš saņēma Veselības aizsardzības ministrijas Goda rakstu un naudas prēmiju. Vienīgais no sešiem līdzstrādniekiem. Varam iedomāties kā viņš vienatnē pasmaidīja, lasīdams savu raksturojumu 1970. gadā, kurā starp citu bija teikts, ka viņš ir "komunistiskā darba trieciennieks". Katram laikmetam savi vērtējumi. Bez darba nopelniem arī tad neko nedeļa. Sibīriju redzējušam korporālim Edgaram Liepiņam jo vairāk. Viņš atzinību nopelnīja, strādādamas savas tautas, nevis svešas varas labā, viņš strādāja, nevis nodarbojās ar komunistisku propagandu.

1970. gada aprīlī Edgars Liepiņš aizgāja no muzeju: tuvojās pensijas gadi, vajadzēja krietnāku izpeļņu. Vienlaikus viņš un viņa sieva Londonā cīnījās par atļauju izceļot uz Angliju. Pēc vairākiem noraidījumiem, beidzot 1977. gada rudenī atļauja tika saņemta un Edgars Liepiņš atstāja Latviju. Laimīgā sastapšanās ar ģimeni bija gaužām īsa. Smaga, nedziedināma slimība viņu pieveica: 1978. gada 16. martā viņš aizgāja mūžībā. Edgars Liepiņš atgriezās dzimtenē 1995. gada 25. jūlijā, kad viņu kopā ar profesoru Jēkabu Alksni pārāpbedīja Meža kapos.

Laulības inteliģences aprindās

Stud. oec. Edgars Liepiņš salaulāties ar prof. J. Alksņa
meitu — cand. iur. Austru Alksni.

Žurnālā *Atpūta* 1938. g. 12. augusta numurā publicētais Edgara Liepiņa un Austras Alksnes dubultportrets un paziņojums par abu laulībām

Double portrait of Edgars Liepiņš and Austra Alksne and announcement of their wedding published in the magazine "Atpūta", August 12, 1938

Austra un Edgars Liepiņi savā mājā Londonā
(34 Kingsmead Road Streatham) 1977. gada novembrī

Austra and Edgars Liepiņš in their London home
(34 Kingsmead Road Streatham), November 1977

Galvenais fondu glabātājs Edgars Liepiņš (1. no kreisās), direktors O. Krūmiņš un Dr. V.Zeltiņa aplūko Medicīnas vēstures muzejam nodotos profesora E. Putniņa medicīnas instrumentus. 1960

Chief Curator Edgars Liepiņš (first left) and Director O.Krūmiņš and Dr.V.Zeltiņa view Prof. E.Putniņš' medical instruments donated to the Pauls Stradiņš Museum of the History of Medicine. 1960

Edgars Liepiņš (1. no labās) ar draugu agronomu Nikolaju Bulderu (1. no kreisās) viesos pie dzejnieka Antona Bārdas *Rumbiņos*. 1968

Edgars Liepiņš (first right) and his friend, agronomist, Nikolajs Bulders (first left) visiting poet Antons Bārda at his homestead "Rumbiņi", 1968

Edgars Liepiņš sava drauga Nikolaja Mīlmaņa vārdadienas svinībās. 1. rindā no kreisās: E.Liepiņš, N.Mīlmaņa mazmeita Ineta, N.Mīlmanis, I. Karnupe; 2. rindā: M.Mīlmane, V.Pulķe-Balode, N.Mīlmaņa radnieks, A.Dirbe. Rīga, 1971

Edgars Liepiņš at his friend's Nikolajs Mīlmanis' (N.M.) namesday celebration. First row from the left: E.Liepiņš, N.M.'s grand-daughter Ineta, N.M., I.Karnupe; second row from the left: M.Mīlmane, V.Pulķe-Balode, a relative of N.M., A.Dirbe. Rīga, 1971